

**H KÂYE TÜRÜNDEK MET NLERDE YER ALAN
TÜRKÇE VEYA EDEBİYAT Ö RETMEN KARAKTERİNİN
İLKÖ RETİM PROGRAMINDAKİ EĞİTİM DEĞERLERİ
BAKIMINDAN İNCELENMESİ ***

Arş. Gör. Mustafa EMEK**

ÖZ: Bu çalışmada, Tanzimat'tan günümüze kadar uzanan dönemde yazılmış olan yirmi altı hikâye ele alınmış, t.r. Kahramanlar, aralarında Türkçe veya edebiyat öğretmeninin bulunması, ve bu kahramanlardan hareketle birtakım eğitim değerlerini, dil bilincini içermeleri hikâyelerin ortak özellikleridir. Hikâyeler ilköğretim programında belirtilen eğitim değerleri ile Türkçe dersinde öğrenciye kazandırılması, gereken beceriler ölçüt alınarak incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda söz konusu hikâyelerde hangi eğitim değerlerinin ve dil becerilerinin okuyucuya verilmek istendiği tespit edilmiştir. Tespitlerden hareketle konunun çetli boyutları, ilgili sonuçlara ulaşılmış, t.r.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretmeni, edebiyat öğretmeni, Türkçe eğitimi, hikâye, eğitim değeri.

**The Evaluation of Turkish Language or Literature Teacher
Characters in Turkish Narratives on Primary Education Programs in
Terms of Turkish Educational Values**

ABSTRACT: In this study, twenty six short stories had been evaluated written in the period from Tanzimat (Turkish Reorganization) to the present day. The presences of Turkish or literature teachers among the characters in the narratives were evaluated on the basis of educational values in terms of the educational programs in the primary education. The short stories have been analyzed considering that educational values stated in primary education curriculum and the skills tried to bring into students in Turkish lessons. In the research, it has been determined that which educational values and language arts are tried to be given to

* Bu makale, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Prof. Dr. Hasan Kavruk'dan, danışmanlıkta hazırlanmakta olan yüksek lisans tezinin verilerinden hareketle yazılmış, t.r.

** Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü. mustafaemek46@hotmail.com

readers in those short stories. In conclusion of the determinations, they have been reached the results related various dimension of the issue.

Key Words: Turkish teacher, teacher of literature, Turkish education, short story, educational value.

Giri

Hikâye edebî bir türdür. Edebiyat içerisinde yer alan hikâye kavramı, açıklayan pek çok tanımı bulunmakla birlikte hikâyeyi konusunu günlük hayatta karşılaştığımız olaylardan ve durumlardan alan yer, zaman, kişi gibi unsurlara sahip edebî tür olarak adlandırabiliriz.

Dünya edebiyatında XVI. Yüzyıldan itibaren görülmeye başlanan hikâye türünün ilk örneklerine edebiyatımızda destan, halk hikâyesi ve masal gibi sözlü ürünlerimizin yanı sıra XIV. Yüzyıldaki *öDede Korkut Hikâyeleri* önde gelenlerdir. Türk edebiyatında uzun ve zengin bir geçmişi olan bu tür Tanzimat ile beraber yenileme dönemine girmiştir. Günümüz hikâyesinin temellerinin atıldığı, söz konusu tarihten itibaren hikâye türünde çeşitli mesleklere, sosyal gruplara mensup farklı karakter ve yapıdaki birçok kahraman olaylara ya da durumlara yön vermiştir.

Hikâyelere yön veren ve çalınan temelini oluşturan bir hikâyeye kahraman, da örnektir. Hikâyeciliğimizde gerek sosyal konumu gerekse kişisel tutumu ve karakteristik yapı, açılarından öğrenilen örneğin bu türdeki eserlerin genelinde topluma örnek gösterilir. Örneğin karakteri, yazarların topluma karşı da ilgi, üretkenlik, aydınlanma gibi değerleri amaçlamada kullandıkları, bir köprüdür. Yapılan bu araştırmaya yazarların örneğin kahramanları yüklediği görevi destekleyici niteliktedir. Ayrıca, örneğin genellemesinden Türkçe veya edebiyat örneğini ayrıntılarına inilen bu çalınan madda bahsedilen bu iki özel alanda yazarların kahramanları yüklediği görevler ve Türkçe veya edebiyat örneğininin bu görevleri yerine getirmedeki başarıları da incelenecektir. Böylece Türkçe veya edebiyat örneğininin toplumu yönlendirmedeki rolleri ile birlikte yazarların bu örneğin kahramanları, kurgulamadaki başarıları da ortaya çıkarılacaktır.

Araştırmanın Amacı,

Araştırmada Türkçe veya edebiyat örneğininin hikâyeye türündeki edebî eserlerde hangi yönleriyle ön plana çıktığı, belirlenmeye çalışılmaktadır. Söz konusu türde verilen eserlerde yazarların Türkçe veya edebiyat örneğini karakterini nasıl kurguladıkları, onlara hangi değerleri yükledikleri tespit edilmiştir. Hikâyelerdeki Türkçe veya edebiyat örneğininin alanlarıyla ilgili becerileri öğrencilere kazandırmada ne kadar etkili oldukları da belirlenmeye çalışılmaktadır.

Kapsam

Bu çal, mada Türk edebiyat,n,n Tanzimatötan günümüze kadarki döneminde yaz,lm, olan yakla ,k iki bin hikâye taranm, t,r. Kahramanlar, aras,nda ö retmen olan daha do rusu Türkçe veya edebiyat ö retmeni olan hikâyeleri tespit etmek amac,yla yap,lan bu taramada söz konusu artlar, ta ,yan yirmi alt, hikâye tespit edilmi tir. Edebiyat,m,zda yenile me dönemi olarak adland,r,lan ve Tanzimat ile ba lay,p günümüze kadar uzanan dönemde yaz,lm, olan yakla ,k iki bin hikâye çal, man,n kapsam,n, olu turmaktad,r.

S,n,rl,l,klar

Tanzimatötan ba lay,p günümüze kadar uzanan tarih aral, , çal, -man,n zaman olarak s,n,rl,l, ,d,r. Yine bu dönemde yaz,lm, hikâye türü eserlerden sadece kahramanlar, aras,nda Türkçe veya edebiyat ö retmeni olanlar dikkate al,nm, ve çal, maya konu olan edebi tür kendi içerisinde s,n,rland,r,lm, t,r. Türkçe veya edebiyat ö retmenlerinin bir örgün e itim kurumunda çal, ,yor veya bu kurumdan emekli olmu olmaları, çal, man,n bir di er s,n,rl,l, ,d,r.

Yöntem ve Teknikler

Ara t,rmaya konu olan yirmi alt, hikâyenin tespitinde tarama yöntemi kullan,lm, t,r. Tarama yöntemiyle tespit edilen materyaller ilköretim program,nda belirtilen e itim de erleri ölçüt al,narak analiz edilmi tir. Materyallerin analizi sonucunda elde edilen verilerden hareketle bir de erlendirmeye, sonuca gidilmi tir.

Bulgular ve Yorum

Çal, man,n amac,, kapsam, ve s,n,rl,l, , do rultusunda taranan malzeme içerisinde yirmi alt, hikâye tespit edilmi tir. Bu hikâyeleri yazarlar, ile birlikte öyle s,ralamak mümkündür: *öBaharla Gelen, Fatma Gürel; Bir Küskün, Talip Apayd,n; Bir Umut, Murat Soyak; Birlik Duygusu, Ümit Kaftanc,o lu; Bu, O mu?, A. Vahap Akba ; Cevdet Nazif, Suavi Süalp; Çiçekler, Cemil Kavukçu; Çi , Sad,k Yals,zuçanlar; Eski Defterden Bir Bahar Öyküsü, Zeyyat Selimo lu; Gibiciler, Feyyaz Kayaçan; Git Da lardan Kar Getir, Nursel Sayg,ner; Gün Gece/ Oyun Ölüm, Memet Baydur; Kavak Yellerimiz Oyy!, Tacettin im ek; Kitap Korkusu, Ahmet Hamdi Tanp,nar; Korkut Hoca, Zafer Altunkozao lu; Kurba a Duas,, Ömer Seyfettin; Noí No, Faik Baysal; Okul, Recep ükrü Güngör; Osman, Halide Nusret Zorlutuna; Ö retmen Gafur, Samet A ao lu; Ö retmenin Hikâyesi, Naci Gümmü ; Peri K,zlar, da Sevinir, Fatma Pek en; Sinekler, Habib Bekta ; Yek- Yek Oynayanlar, Hulki Aktunç; Yunus Emre Olmasayd,, Bestami Yazgan; Yüre imdeki Cemre, Necdet Ekinci.ö*

Genel olarak ilkö retim program,nda belirtilen e itim de erleri ölçütüne göre incelenen hikâyelerde bu e itim de erlerinin d ,nda görülen gerek dil e itimi aç,s,ndan gerekse e itim bilimleri aç,s,ndan önemli say,labilecek baz, de erlere de yer verilmi tir. Hikâyelerdeki Türkçe veya edebiyat ö retmenlerinin topluma bak, ,ndan hareketle birtak,m de erler tespit edilmi tir. Yine toplumun Türkçe veya edebiyat ö retmine bak, , hikâyelerdeki söz konusu de erlerin tespitinde dikkate al,n-m, t,r.

Hikâyelerde tespit edilen de erleri (Tablo 1) ve e itim de erlerinin her bir hikâyede görülme s,kl, ,n, (Tablo 2) a a ,daki gibi iki grupta toplamak mümkündür:

E itim De erleri	F	%
Alçak Gönüllülük	5	3.31
Azim/Kararlı,k	5	3.31
Bilimsellik	4	2.64
Çal, kanlı,k	4	2.64
Dayan, ma	2	1.32
Dil Bilinci	15	9.93
Dostluk	4	2.64
Empati Kurma	3	1.98
Güvenilir Olma	5	3.31
Ho görü	9	5.96
dealistik	6	3.97
Merhamet	3	1.98
Misafirperverlik	1	0.66
Nezaket ve Görgü	5	3.31
Olumlu Dü ünme	7	4.63
Örnek Olma	4	6.04
Özgünlük	5	7.55
Öz Güven	4	6.04
Sab,r	6	9.06
Sa lı,kl, Olma	2	3.02
Samimiyet	3	4.53
Sevgi ve Sayg,	11	16.61
Sorumluluk	11	16.61
Titizlik	5	7.55
Toplumsall,k	5	7.55
Tutumluluk	6	9.06
Vefa	3	4.53
Yard,mseverlik	8	12.08
Toplam	151	100

Tablo 1. E itim De erlerinin Hikâyelere Göre Da ılı,m,,

Hikâyeler	F	%
Baharla Gelen	9	5.96
Bir Küskün	17	11.25
Bir Umut	1	0.66
Birlik Duygusu	4	2.64
Bu, O mu?	3	1.98
Cevdet Nazif	3	1.98
Çiçekler	9	5.96
Çi	4	2.64
Eski Defterden Bir Bahar Öyküsü	1	0.66
Gibiciler	2	1.32
Git Da lardan Kar Getir	5	3.31
Gün Gece/ Oyun Ölüm	10	6.62
Kavak Yellerimiz Oyy!	4	2.64
Kitap Korkusu	8	5.29
Korkut Hoca	14	9.27
Kurba a Duas,	6	9.06
Noí No	7	4.63
Okul	1	0.66
Osman	13	8.60
Ö retmen Gafur	9	5.96
Ö retmenin Hikâyesi	1	0.66
Peri K,zlar, da Sevinir	4	2.64
Sinekler	2	1.32
Yek- Yek Oynayanlar	8	5.29
Yunus Emre Olmasayd,	2	1.32
Yüre imdeki Cemre	4	2.64
Toplam	151	100

Tablo 2. Hikâyelerin E itim De erlerine Göre Da ,l,m,

Tablolardaki veriler do rultusunda elde edilen bulgular e itim de erleri kapsam,nda a a ,daki gibi geni letilmi tir ve bu de erler çal, kanl,ktan ba lanarak ayr, ayr, ele al,nm, t,r.

Çal, kanl,k

Hikâyelerde çal, kanl,k de eri ile ilgili yap,lan taramalarda Türkçe veya edebiyat ö retmenlerinin çal, kan insanlar olmas,n,n yan, s,ra ö -rencilerine ve çevrelerindeki di er insanlara çal, kanl,k de erini tavsiye etmeleri de dikkat çekmi tir.

Talip Apayd,nøn *öBir Küskünö* adl, hikâyesinde edebiyat ö retmeninin çal, kanl, , u sözlerle anlat,l,r: *öí Canla ba la çal, m, t,rí Gücümce çal, t,m, ö rencilerime yararlı oldumí ö* (U ur, 2004: 2036-206)

öÇal, an kazan,r.ö Do rulu u tart, ,Imaz olsa da dikkatimizi çekmeyecek kadar s,radan olan bu söz Halide Nusret Zorlutuna'nın *öOsmanö* (Zorlutuna 2004) adl, hikâyesindeki ö renci Osman'ın hayat,nda bir dönüm noktas, olur. Osman, e itimine devam etmek için köyden kasabaya gelmi tir. Kasabadaki okulda seviye olarak s,n,f arkada lar,ndan geride kalan Osman umutsuzlu a kap,l,r. Türkçe ö retmeninin telkinleriyle çal, maya ba lar ve sene sonunda ö retmenlerini de hayrete dü üren bir ba ar, elde eder. Osman'a çal, mas,n, ö ütleleyen Türkçe ö retmeni kendi hayat,nda da çal, kan bir insand,r.

Feyyaz Kayacan'ın *öGibicilerö* (U ur 2004: 1746124) adl, hikâyesinde, Suavi Sualp'ın ise *öCevdet Nazifö* (Semih, 1982: 1606161) adl, hikâyesinde çal, kanl,k de erine yer verilir.

Alçak Gönüllülük

Kibirli olma, kendini be enme durumunun kar ,t, olarak ele al,nan alçak gönüllülük kavram, ile ilgili yap,lan taramalarda hikâyelerde ö -retmenlerin kibirli, kendini be enen ki iler oldu unu ifade eden bir yarg, ya rastlanmamas, gerçe inden hareketle söz konusu hikâyelerdeki ö -retmenlerin genelinin alçak gönüllü karakterler oldu unu söylemek mümkündür. Fakat burada sadece alçak gönüllülük kavram,na güçlü bir ekilde vurgu yapan hikâyeler esas al,nm, t,r.

öGün Gece/Oyun Ölümö adl, eserde mimar dostunun çokbilmi li ini ele tiren edebiyat ö retmeni kendisine sorular soran küçük k,z,na da bir ara öyle der: *öİ Yok can,m, nereden bileyim her eyi. Bilmedi im eylerin say,s, daha fazlad,rí ö* (U ur 2004: 390) Memet Baydur, hikâyesinde ö retmene söyledi i bu sözlerle onun alçak gönüllülü ünü ortaya koyar.

Memet Baydur'un yan, s,ra Nursel Sayg,ner'ın *öGit Da lardan Kar Getirö* (Özdemir 2002: 7546762) adl, hikâyesinde,Zeyyat Selimo lu'nun *öEski Defterden Bir Bahar Öyküsüö* (U ur 2004: 1816185) adl, hikâyesinde, Talip Apayd,n'ın *öBir Küskünö* (U ur 2004: 2026211) adl, hikâyesinde ve Samet A ao lu'nun *öÖ retmen Gafurö* (A a o lu 2003: 1876194) adl, hikâyesinde alçak gönüllülük de erini i ledi i görülür.

Bilimsellik

Bilimsellik kavram, ile anlat,lmak istenen ö retmenlerin tutum ve davran, lar,nda bilimsel gerçeklikten ve bilimin yol göstericili inden yararlanmalar,d,r. Ö retmenlerin bilimsel gerçeklere dayand,rarak yap,m, oldu u çal, malar hikâyelerde bu de erin tespitine temel olu turur.

Edebiyat ö retmeni Gafur Türkçe ile birlikte Fransızca, ve Rusça, da bilir. Bu üç dilde yayınlanan eserleri okur. Meslekta lar, aras,nda yap,lan ilmi tart, malara çok az kat,lan Gafur ö retmen kat,ld, , tart, malarda okudu u eserlerden al,nt,lar yapar. Fikirlerini bilimsel verilerden hareketle düzgün bir üslup kullanarak ifade eder. *Ö retmen Gafurö* (A ao lu 2003) adl, hikâyede ö retmenin yüklendi i de erlerden biri olan bilimsellik hikâye boyunca ön planda tutulmu tur.

Ö Çiçeklerö (Özdemir 2003: 9624) ve *Ö Peri Kızlar, da Sevinirö* (Özçelik 2007: 2076210) ö retmenlerin bilimsel yönüne vurgu yapan di er hikâyelerdir.

Yardıms severlik

Türkçe veya edebiyat ö retmenlerinin ö rencilerine alanlar,yla ilgili becerileri kazandırmada ve onlar, hayata hazırlamada gösterdikleri fedakârlıklar, bahsedilen amaç doğrultusunda ö rencileri ile gerek maddî gerekse manevî anlamda yaptıklar, paylaşımlar yardıms severlik çatıs, altında de erlendirilmi tir.

Ö Yek- Yek Oynayanlarö adl, hikâyede yazar ile dost olan edebiyat ö retmeni Salim Bey emekli olduktan sonra bir kitapçı, dükkân, açar. Hemen her gün bu kitapçı,da bir araya gelen iki dost duyguların, dü ün-celerini, beklentilerini, ele tirilerini birbirleriyle paylaşırlar. Yazar ö retmen dostu ile aralar,nda olan bu paylaşım, öyle anlatır:

Ö İ Sabahlar, erkenden ya l, dostumun kitapçı, dükkân,na geliyordum. Yardıms etmeye çal, şıordum ona İ Mü teri yokken de, birbirimize yardıms ediyorduk. Susup sessizli i paylaşım, konu şı bildiklerimizi aktarıyorduk birbirimize İ ö (Aktunç 2003: 43)

Ara tırma kapsam,nda yardıms severli i i leyen di er hikâyeleri öyle sıralamak mümkündür: *Ö Cevdet Nazifö* (Semih 1982: 1606161), *Ö Bir Küskünö* (U ur 2004: 2026211), *Ö Korkut Hocaö* (Özçelik 2007: 1396145), *Ö Çi ö* (Yalsızuçanlar 2006: 466), *Ö Osmanö* (U ur 2004: 25630), *Ö retmen Gafurö* (A ao lu 2003: 1876194)

Güvenilir Olma

Mesleki bir nitelik olmaktan ziyade insan olmanın gere i olan güvenilirlik kavram, burada Türkçe veya edebiyat ö retmenlerinin hem mesleki hem de insani anlamda güvenilirli ini belirlemek için kullanılm, -tir.

Ergenlik dönemi ki ili in ekillendi i bir dönem olmas, itibar,yla zihinde pek çok belirsizlikler olur. Bu dönemde cevaplanmas, gereken baz, sorular vardır. Bu sorulara insanın kendi başına cevap bulabilmesi ço u zaman zordur. Ki i sorularına cevap bulamad, , zaman ona yardıms

c, olabilecek güvenilir birini arar. *öÇi ö* (Yals, zuçanlar 2006) adl, hikâyede sürekli üzerine gelen hayat, n anlam, n, ya ama nedenini sorgulayan sosyoloji ö rencisine bu konuda huzur evinde kalan emekli bir Türkçe ö retmeninin okudu u iirler yol gösterici olur. Sosyoloji ö rencisi arad, , güvenilir insan, onunla iirlerini payla an Türkçe ö retmeninin karakterinde bulur.

Ayn, güvenilirli i *öOsmanö* (U ur 2004: 25630), *öBir Küskünö* (U ur 2004: 2026211), *öPeri K, zlar, da Sevindirö* (Özçelik 2007: 2076210) ve *öGün Gece/ Oyun Ölümö* (U ur 2004: 3856401) adl, hikâyelerdeki ö retmenlerde de görmek mümkündür.

Empati Kurabilme

Empati kurabilmede bir e itimci için önemli olan kendini ö rencilerinin yerine koyabilme, onlar, n seviyesine inebilmedir. Nitekim *öBaharla Gelenö* (Gürel 2004) adl, hikâyede edebiyat ö retmeni Kemal Bey ö rencileri hakk, nda karar verirken kendisini ö rencilerinin yerine koymaya çal, r. Bu nedenle onlara ba r, p ça r, maz, onlar, n notlar, n, k, r- maz.

öBir Küskünö (U ur 2004: 2026211) ve *öÇi ö* (Yals, zuçanlar 2006: 466) adl, hikâyelerde de söz konusu de ere yer verilir.

Vefa

Ö retmenlere duyulan sevgideki vefa ço u zaman yüreklerde sakl, kalsa da bazen bu vefakârl, n dile getirildi i anlar olur. *öÖ retmenin Hikâyesio* adl, eserde ö retmen ö rencilerinin vefakârl, n, u sözlerle anlat, r:

öİ Uzundereöde ö retmenlik, Müdür Vekilli i ve Okul Müdürlü ü yapt, m y, llardan kalan yorgunluk, çekti im s, k, nt, lar, geçen aylarda yurdun de i ik yerlerinden ald, m ö retmen olan ö rencilerimin gözle- rimi ya artan mektuplar, yla önemli bir boyut, bir anlam kazand,. Haya- t, m, n en büyük manevi ödülünü ald, m. Bu elektronik mektuplardan yüre- ime bir serinlik, gönlüme bir ferahl, k vereni, Yalovaöda Türkçe ö ret- menli i yapan Asl, Gül Kayaöya aittii ö (Özçelik 2007: 1226123)

öNoí Noö (U ur 2004: 1596170), *öKavak Yellerimiz Oyy!ö* (Özçelik 2007: 1646180) vefa de erinin i lendi i di er hikâyelerdir.

Misafirperverlik

Misafirperverlik kavram, ile ö retmenlerin gerek e itim kurumla- r, na gerekse özel hayatlar, n, geçirdikleri ortamlara gelen ki ileri a r, l- mada gösterdikleri nezaket ve samimiyet anlat, l, mak istenmi tir.

öÇiçeklerö (Kavukçu 2003) adl, hikâyede edebiyat ö retmeni Se- val Han, m söyle i için okula davet etti i ve ö rencilerine kitaplar, n, okut-

tu u yazar, en iyi ekilde a ,rlar. Bu konuda di er ö retmenlerden de destek alan Seval ö retmen misafirine kar , gösterdi i nezaket ve konuk-severli i ile misafirinink takdirini kazan,r. Söyle i için okula gelen yazar gösterilen ilgiden memnun bir ekilde okuldan ayr,l,r.

Öz Güven

Ö retmen öz güven sahibi bir ki i olmakla birlikte ö rencilerine ve çevresindeki insanlara da bu duyguyu a ,lamaya çal ,r. Bu nedenle söz konusu de er ara t,r,l,rken ö retmen hem öz güven sahibi olmas, hem de öz güven kazand,rmas, bak,m,ndan ele al,nm, t,r.

öBir Küskünö (Apayd,n 2004) adl, hikâyede ö retmen öz güven sahibi bir ki idir. Atamas, ile ilgili bir sorunu düzeltmek için gitti i An-karada ayaklar, bakanl, ,n kap,s,ndan içeri girmek istemese de öz güve-ni onu içeriye girip sorununa çözüm aramaya sevk eder.

Yine *öÇiçeklerö* (Özdemir 2003: 9624), *öOsmanö* (U ur, 2004: 25630) ve *öGibicilerö* (Lekesiz 1999: 1746214) adl, hikâyelerde de öz güven kavram,n,n ö retmenlerin ki iliklerinde yans,t,ld, , görülür.

Sevgi ve Sayg,

Ö retmenlerin ö rencilere ve çevrelerindeki di er insanlara gös-terdikleri sevgiye kar ,lk olarak çevrelerindeki insanlar,n ve ö rencilerin ö retmenlere gösterdikleri sevgi ve sayg, bu ba l,k alt,nda de erlendiril-mi tir.

Konak kasabas,n,n di er sakinleri gibi ö retmenleri seven ve sayan Hüseyin Dede Nursel Sayg,nerân *öGit Da lardan Kar Getirö* eserinde yoldan geçen ö retmenleri görünce aya a kalkar, bu hareketine itiraz eden ö retmenlere unlar, söyler: *öİ Biz ohumu u çok seviyik. Misafiri de seviyik. kisine de sayg,m,z var. Gar ,lar,nda aya a da gahar,h, elle-rini de öperik gurban..ö* (Özdemir 2002: 756)

Hikâyelerde ö retmen ve ö renci sevgisinin yan, s,ra vatan sevgisi, millet sevgisi, kitap sevgisi, aile sevgisi ve insanl,k sevgisi de i lenir. *öSineklerö* (Bekta 2001: 45648), *öÖ retmen Gafurö* (A ao lu 2003: 1876194), *öBir Küskünö* (U ur 2004: 2026211), *öNoı Noö* (U ur 2004: 1596170), *öBaharla Gelenö* (U ur 2004: 3016311), *öKorkut Hocaö* (Özçelik 2007: 1396145), *öYunus Emre Olmasayd,ö* (Özçelik 2007: 1466148) ve *öKavak Yellerimiz Oyy!ö* (Özçelik 2007:1646180) adl, hikâyelerde ö retmen ve ö renci aras,ndaki sevgi sayg, i lenirken; *öYunus Em-re Olmasayd,ö* (Özçelik 2007: 1466148), *öKavak Yellerimiz Oyy!ö* (Özçelik 2007:1646180), *öKitap Korkusuö* (Özdemir 2002: 8086817), *öBaharla Gelenö* (U ur 2004: 3016311) ve *öGün Gece/ Oyun Ölümö*

(U ur 2004: 3856401) adl, eserlerde ö retmen ö renci aras,ndaki sevgi sayg,n,n yan, s,ra yukar,da verilen sevgi türleri de i lenir.

Dayan, ma

Dayan, ma kavram,n,n ele al,nd, , hikâyelerde, Türkçe veya edebiyat ö retmenleri dayan, ma taraftar, olmakla birlikte ö rencilerini ve meslekta lar,n, ortak hareket etmeye, i birli ine yönlendiren ki ilerdir.

Okulca yap,lan etkinli e ö rencilerden birinin mazereti nedeniyle kat,lamamas, üzerine *öBirlik Duygusuö* adl, eserde Türkçe ö retmeni Ali R,za Bey ö rencilerine dayan, man,n önemini anlatan u aç,klamay, yapar:

öí Bilmelisiniz ki, unutmamal,s,n,z ki, dalg,nl,kla da olsa, ortak çal, madan, i ten, terlemekten ve üretmekten kaç,nmak, yaln,z okulumuz-da suç de il, dünyanın,n en uygar ülkelerinde de suçtürí ö (U ur 2004: 257)

öÇiçeklerö (Özdemir 2003: 9624) adl, eserde ise ö retmenler aras,ndaki dayan, ma etkili bir ekilde i lenir.

Dil Bilinci

Ö rencilere dili kendilerini ifade edebilecek ekilde etkili ve kurall, kullanma becerisi kazand,rma, gerek dünya tarihini ve kültürünü gerekse millî tarihimizi ve kültürümüzü yans,tan edebî eserler arac,l, ,yla onla-r,n dilin zenginli inin fark,na varmalar,n, sa lama Türkçe derslerinin dolay,s,yla Türkçe ve edebiyat ö retmenlerinin amaçlar, aras,ndad,r. Türkçe dersinin bilgiden ziyade beceri dersi olmas, ve ezberden ziyade uygulamaya dayanmas, gerçe i Türkçe ve edebiyat ö retmenlerinin dili etkili ve kurall, kullanan ki iler olmas, zorunlulu unu da beraberinde getirmi tir. Ö rencinin dil bilinci kazanmas, ve dili etkili kullanmas, ancak derslerde yap,lan uygulamalar ve ö retmenlerin bu amaçla gösterdikleri ki isel becerileri ile mümkündür. Ö retmenlerin derslerinde ö -rencilerinin dil becerilerini geli tirmeleri amac,yla yapt,klar, uygulamalar ve dili kurall, ve etkili kullanma yetenekleri bu ba l,k alt,nda de erlendirilmi tir.

öí Türkçeyi mükemmel konu uyordu. Okuma-yazma ve telaffuzu yeniden ö rendik âdeta. Dilimizin tad,n, ve inceliklerini gösterdi bizlere. Hasretle bekler olduk Edebiyat dersini. Lise ikinci s,n,fa kadar yerini dahi bilmedi imiz kütüphane, u rak yerimiz olmu tu. O gelinceye kadar yar, yar,ya kapal, olan kitapl,k aç,ld,; yeniden usulüne göre tasnif edildi, raflar, düzenlendií Okuman,n lezzetine geç vard, ,m,za hay,flan,yordukí ö (Özçelik 2007: 1426143)

Korkut ö retmenin ö rencilerinin dil geli imine olan katkı, s, n, vermesi açısından önemli olan *öKorkut Hocaö* adlı eserdeki bu bölüm ö retmenin sorumluluk sahibi oldu unu da gösterir.

Lisedeki edebiyat ö retmeni sayesinde kitaplar, n sihirli dünyas, ile tan, an Elif üniversite y, llar, nda kitaplar sayesinde kendi içerisinde bamba ka bir dünya kurar. *öİ Kitaplar ya anan hayat, n üstünde, ötesinde bir zenginli i sunuyorduı ö* (Özçelik 2007: 236) *öBir Umutö* adlı eserde Elif, kitaplar sayesinde dilin zenginli inin fark, na var, r, dü üncelerini dillendirir.

Sözlük kullan, m, dil geli iminde olumlu etkisi tartış,ılmaz bir etkinliktir. *öBaharla Gelenö* (Gürel 2004) adlı hikâyede bu durumun bilincinde olan edebiyat ö retmeni ö rencilerden birinin ders esnas, nda okunan metinde anlamad, , kelimelerin oldu unu belirtmesi üzerine ona sözlük kullanmas, n, tavsiye eder. Anlamad, , kelimeler için kitab, n arkas, ndaki sözlü ü kullanmas, n, söyler.

öİ Hugo Recep gerçek bir ipekböce idi. Kozas, n, n içinde yumuk yumuktu. Patlak bir futbol topuna benzeyen kel, yamru yumru kafas, na onca gelinci i, onca gülü, o koskocaman gökyüzünü tüm mavili iyle nas, l da s, d, rm, t, ! Sadiâden Ha imæ Ronsardâdan Mallarmeöye geçince, ye-ili dizelerle konu turunca, numaralar, yla ak, llara durgunluk veren bir sihirbaz gibi gözlerimizin önünden yava yava silindi. Güzelle ti, eridi, bulutla t, , ya murla t, . Rimski Korsakovâun ehrazadâna dönü tü. Dünyan, n en görkemli dizelerinden biri gelip belle imizin engebeli yollar, ndan geçip kalplerimize yerle iverdi. Zaman, n nas, l geçti ini anlamad, m bilei ö (U ur 2004: 1616162)

öNoı Noö adlı hikâyede edebiyat ö retmeni Recep Bey alan, yla ilgili bilgi birikimini ö rencilerine onlar, hayran b, rakan bir anlat, mla sunar. Böylece ö rencilerinde edebiyata ve edebiyat, n ifade ekli Türkçeye kar, bir ilgi, merak oluşur.

öİ Bir gün, hiç unutmam, s, n, fta Behçet Kemal Çalarâın güzel bir üirini okuyordum; çocuklar, m sessiz ve memnun dinliyorlard, . Osman yine a z, yar, ve okumam bitince ona sordum:

ö Güzel mi Osman?

çini çekt i ve rüyada konu ur gibi:

ö Çok güzeli dedi. Sen de çok güzel okuyorsun ö retmen! Senin gibi kimse okuyamaz!...ö (U ur 2004: 26)

öOsmanö adlı hikâyede Türkçe ö retmeni dile ve edebiyata hâkim olmakla birlikte edebiyat, m, zdan seçkin örnekleri ö rencileri ile paylaşarak onlar, n da edebiyata ilgi duymalar, n, Türkçeyi kurall, ve etkileyici bir ekilde kullanmalar, n, sağlar.

Edebiyat ö retmeni Gafur Türkçeyi etkili bir ekilde kullanmakla birlikte kendi kendine ö rendi i Rusça ve Frans,zca ile de dü üncelerini aktarabilmektedir. *Ö retmen Gafurö* (A ao lu, 2003) ad,n, ta ,yan eserde edebiyat ö retmeni birden fazla dili etkili olarak kullanabilen, bu dillerin edebiyat,na da hâkim olan bir ki i olarak kurgulanm, t,r.

lk mektep s,ralar,ndan itibaren edebiyatla u ra an Türkçe ö retmeni, *ö Cevdet Nazifö* (Süalp 1982) adl, eserde o y,llardan itibaren iir yazmaya ba lar. Türkçe ö retmeni olarak göreve ba lamas,n,n ard,ndan kitaplar, yay,nlan,r. Piyesleri Türkçe ders kitaplar,na konur.

öí Hiç durmadan okuyor, okuyor, okuyor. Sözcükler kal,yor ya-,nda; alt,nda, üstünde sandalyesinin; içinde gözlerinin; a z,n,n karanl,-nda; sözcükler kal,yor hepí ö (Aktunç 2003: 48)

Arkada , taraf,ndan bu sözlerle tan,t,lan *öYek Yek Oynayanlarö* adl, eserdeki emekli edebiyat ö retmeni Salim Bey okuma tutkusu sayesinde özgünlü ü yakalam, bir insand,r.

Sosyoloji ö rencisi olan genç, önüne a ,lmas, zor tepeler ç,karan hayat,n anlam,n, dü ünür. Var olma sebebi üzerine aray, lara girer. Ona bu aray, , s,ras,nda huzurevinde kalan emekli bir Türkçe ö retmeni yard,mc, olmaya çal, ,r. Ö retmen okudu u iirlerle genci edebi dünyanın, içine çeker. Dilin en güzel ifade ekli olan iirle gencin aray, ,n, edebiyat içerisinde, dil çerçevesinde sürdürmesini sa lar. *öÇi ö* (Yals,zuçanlar 2006) adl, eser dilin ve edebiyat,n insan,n aray, lar,nda yol gösterici oldu nu göstermesi bak,m,ndan önemlidir.

öÇiçeklerö (Kavukçu 2003) adl, hikâyede edebiyat ö retmeni Seval Han,m ö rencilerinin dil becerilerini, Türkçeyi kullanma yeteneklerini artt,rabilmek için onlara kitaplar okutur. Daha sonra olu turdu u tart, ma ortamlar,nda ö rencilerinin kitaplarla ilgili dü üncelerini ifade etmelerini sa lar. Ö rencilerine kitaplar,n, okuttu u bir yazar, okula davet eder. Ö renciler yazarla yapt,klar, söyle ide hem yazara merak ettikleri konular, sorarlar hem de içlerinde yazarl, a merak, olanlar bu konuda peki tirilir.

Seval ö retmenin tart, ma ortam,na benzer bir ortam olu turan *öGit Da lardan Kar Getirö* adl, hikâyedeki (Sayg,ner 2002) Türkçe ö -retmeni Nursel, bunun yan, s,ra gezi türünü i ledi i hafta ö rencilerini da gezisine ç,kar,r. Dönü te ö rencilerinden gördüklerini yazmalar,n, ister. Ö rencilerde gerek dille ilgili gerekse edebî terimlerin somutla mas,na katk, sa layan bu yöntem ö rencilerin görsel haf,zas,n,n geli iminde de etkili olur.

Edebiyat ö retmeni Münir Bey dili etkili ve güzel kullan, , ile dik-kati çeker. Derslerinde bu ekilde etkili dil kullan,m, sayesinde ö rencile-

rin edebiyata ilgisi ve merak, artar. *öYüre imdeki Cemreö* (Ekinci 2002) adlı, eserde kibar ve duygusal bir yapıya, olan Münir Bey bu özelliklerini dili kullanmasındaki etkililik ve sanat estetiği ile birleştirince ortaya keyif veren bir ders çıkar.

öGün Gece/ Oyun Ölümö adlı, eserdeki emekli edebiyat öğretmeni Aydın Bey dilin ve edebiyatın kültürünün bir parçası oldu ve gerçeğinden hareketle korunması, ve kullanılmasına dikkat edilmesi gerektiğini savunur. Nitekim bu gerçekten habersiz olan, bahsedilen alanla ilgili kavramlar, özensizce kullanan komik üslubu sözlerle eleştirir:

öİ Hayat teatro de ildir. Böyle dedi ars, zherif. Mamlet diyor ya-hu?! Mamlet diyor bir de utanmadan! Neyse k,z,n,n iki yabanc, dil, yok öyle demedi, ecnebi lisan hocas, varm, . Prenses gibi yeti iyor dedi. Bizim geleneğimizde prenses olmadık, n, söyledim ö (Uzun 2004: 386ö 387)

Dostluk

Millî ve medenî kavramlarla donatılmış, insan yetiştirme amacı, içerisinde olan öğretmenler arasında aynî, amaca hizmet etmeleri nedeniyle dostlukla varan samimî ilişkiler gelişir. Türkçe veya edebiyat öğretmenleri sadece meslektaşları, ile de il çevrelerindeki çeşitli meslek grupları, ve toplumsal konuma sahip insanlarla da dostluklar kurarlar. Dostluk kavramı, ile onları örnek dostlukları, ele almış, tır.

Ta rada bir mektepte edebiyat öğretmeni yapan kahraman, anlatıldığından anlatılan *öKurba a Duas,ö* adlı, eserde edebiyat öğretmeni tüm tezatlarına rağmen mektepteki öğretmenler arasındaki dostluğu şöyle anlatır:

öİ Ba l, ba ,na bir âlem olan ta rada, mektep de ba ka bir âlem-dir. Âdeta âlem içinde bir âlemdir. Programlar,, gayeleri, birbirine z,t, dört be mektebin yeti tirdi i ya l,, genç, zeki, budala, zevzek, suskun yirmi muhtelif adam: Müdür, muavin, muallimler, muinlerí dare memurlar,í Evvel zamandan kalma, hani o bir taraf,ndan güne batarken öbür taraf,ndan do an eski kocaman imparatorluğumuzun en uzak köşelerinden gelme yat,l, talebeí Fakat, bu kadar bariz tezatlar arasında o ne samimî, ahenktî! Mutaassıplar, mürteciler, liberaller, sonra hiçbir muayyen mesleği, me rebi olmayanlar birbirleriyle kardeşi gibi geçinirlerdií ö (Seyfettin, 2007: 130)

öKavak Yellerimiz Oyy!ö (Özçelik 2007: 164ö180), *öKitap Korkusuö* (Özdemir 2002: 808ö817) ve *öYek- Yek Oynayanlarö* (Aktunç 2003: 41ö50) bahsedilen de erileri leyen diğer hikâyelerdir.

Sorumluluk

Sorumluluk kavram, ile Türkçe veya edebiyat öğretmenlerinde bulunmas, gereken meslekî sorumluluk ve öğretmenlerin toplum içerisinde ya ayan bir vatandaş olarak ta ,malar, gereken bilinç anlatılmak istenmiştir.

Kitap Korkusu adlı hikâyedeki lise edebiyat öğretmene göre insan sorumluluk sahibi olmalı, insanın sorumlulukları, nelerinde da fikrî sorumluluğu gelir. Fikrî sorumluluk kitap okumayla gelir. Kitap okumamak bu sorumluluğu ihmal etmektir. *Kitap Korkusu* adlı eserde edebiyat öğretmeni sorumlulukla ilgili konuşur, söyler:

Kitaptan niçin korkarlar? Bunu bir türlü anlayamadım. Kitaptan korkmak, insan, kabul etmemektir. Kitaptan korkan adam, insan, mesuliyet hissinden mahrum ediyor demektir. Bak, senin yerine ben düşünüyorum! ö demekle, ö Falan kitabı okuma! ö demek arasında hiçbir fark yoktur. İnsanoğlu her şeyden evvel mesuliyet hissidir ve bilhassa fikirlerinin mesuliyetidir. Ondan mahrum edilen insan, kendiliğinden bir paçavra haline dönüşür ö (Özdemir 2002: 8146815)

Sorumluluk kavramı, gerek öğretmenin ta ,ması, gereken meslekî zorunluluk olması, bakılmadık takdirde gerekse toplum içerisinde ya ayan insanda bulunması, gereken kişisel değer olması, bakılmadık takdirde her hikâyeleri ise şöyle sıralayabiliriz: *Peri Kızları, da Sevinir* (Özçelik 2007: 2076210), *Bu, O mu?* (Özçelik 2007: 1246128), *Gün Gece/ Oyun Ölümü* (Uzun 2004: 3856401), *Baharla Gelen* (Uzun 2004: 3016311), *Bir Küskün* (Uzun 2004: 2026211), *Osman* (Uzun 2004: 25630), *Kurbanın Duası* (Seyfettin 2007: 1296138).

Ho görü

Türkçe veya edebiyat öğretmenlerinin öğrencileri veya diğer insanlar tarafından gösterilen olumsuz davranışlara ve söylenen kötü sözlerle doğrudan tepki vermemesi veya anlayışlı tepkiler vermesi onların hoş görülmesi için önemli bir ortaya koymaktadır. Bu kavramla öğretmenlerin insanlar tarafından yapılan hataların anlaşılması, karışılmaları, anlatılmak istenmiştir.

Böyledir Kemal Öğretmen. Birdenbire parlayıp coşmaz. Anlaşmazlıklar patlayamaz. Ayrılma öğrencilerine bırakılmaz, çarpmaz, da sevmez, not koymaz, da! Öğrencilerini çok az cezalandırır ö (Uzun 2004:304) *Baharla Gelen* adlı hikâyede edebiyat öğretmenin hoş görülmesi için bu sözlerle anlatılmaktadır.

Ho görü *Yek-Yek Oynayanlar* (Aktunç 2003: 41650), *Korkut Hoca* (Özçelik 2007: 1396145), *Birlik Duygusu* (Uzun 2004: 2556258), *Noî Noî* (Uzun 2004: 1596170), *Osman* (Uzun 2004: 25630),

öBir Küskünö (U ur 2004: 2026211), *öÇiçeklerö* (Özdemir 2003: 9624) ve *öKurba a Duas,ö* (Seyfettin 2007: 1296138) adl, eserlerde de i lenir.

dealistlik

Ö retmenlik mesle inin gere ini ve alanlar,yla ilgili beklentileri en iyi ekilde yerine getirmeye çal, an, bu durumu bir ya am biçimi haline getiren Türkçe veya edebiyat ö retmenleri bu ba l,k alt,nda ele al,nm, t,r.

Yeni atand, , görev yerine giderken yolda gördü ü manzaradan i inin kolay olmayaca ,n, anlayan edebiyat ö retmenine idealistli i güç verir. *öKavak Yellerimiz Oyy!ö* adl, eserde bu durum öyle anlat,l,r: *öí Seyrek evler. Yol kenar,na rast gele serpi tirilmi toprak daml, evler. Evlerin damlar,na kurulmu yataklarí*

Ok gibi hûblar beni yaydan yabana att,lar.

Hay,r, ahin! Kimsenin kimseyi bir yere att, , yok. Biz ideal ada-m,y,z. Her yer vatan. Nerde bayrak dalgalan,yorsaí ö (Özçelik 2007: 171)

Yek- Yek Oynayanlarö (Aktunç 2003: 41650), *öBir Küskünö* (U ur 2004: 2026211), *Kitap Korkusuö* (Özdemir 2002: 8086817), *öKorkut Hocaö* (Özçelik 2007: 1396145), *öOkulö* (Özçelik 2007: 2306233), *öKurba a Duas,ö* (Seyfettin 2007: 1296138) idealistli i i leyen di er eserlerdir.

Tutumluluk

Türkçe veya edebiyat ö retmenlerinin tutumlulu una ve bu de eri ö rencilerine a ,lama çabalar,na vurgu yapan hikâyeler bu ba l,k alt,nda de erlendirilmi tir.

öí Hep Hazreti Eyüp sabriyle yakla t, bizlereí Dersli e her gir-di inde , ,klar,n gereksiz yere yan,yor olmas, da sinirlendiremedi onuí Girdi söndürdü, ç,kt, yakt,k

í Lise son s,n,f daha farklıyd, bizim için. En az,ndan s,n,f,m,z,n lambalar,n, aç,k b,rakm,yorduk güpegündüzü ö (Özçelik 2007: 1426 145)

Bu sözlerden de anla ,laca , üzere *öKorkut Hocaö* adl, hikâyedeki edebiyat ö retmeninin ö rencilerine kazandı, , al, kanl,klardan biri de tutumluluktur.

Tutumluluk de eri *öGün Gece/ Oyun Ölümö* (U ur 2004: 3856 401), *öBir Küskünö* (U ur 2004: 2026211), *öOsmanö* (U ur 2004: 256 30), *öBaharla Gelenö* (U ur, 2004: 3016311) ve *öÖ retmen Gafurö* (A ao lu 2003: 1876194) adl, eserlerde de i lenir.

Toplumsall,k

Ö retmenlerin toplumu ilgilendiren konularda fikir belirtmeleri, toplumun sorunlar, ile yak,ndan ilgilenmeleri ve topluma yön vermeleri bu ba l,k alt,nda de erlendirilmi tir.

Okulca yap,lan çal, maya ö rencilerden birinin mazereti nedeniyle kat,lamad, ,n, ö renen Türkçe ö retmeni Ali R,za Bey *öBirlik Duygusuö* adl, eserde bu olay üzerine ö rencilerine toplumsall,k vurgulu u konu - may, yapar:

öí Bilmelisiniz ki, unutmamal,s,n,z ki, dalg,nl,kla da olsa, ortak çal, madan, i ten, terlemekten ve üretmekten kaç,nmak, yaln,z okulumuz-da suç de il, dünyan,n en uygar ülkelerinde de suçtur. Arkada ,n,z,n i le-di i suç, yaln,z kendi ya am,yla ilgili de ildir; bu suç, toplumu da ilgi-lendirir. Düzen, birlik ilk yaray, böyle al,r, sonra bu küçük ç,ban çevreye bula ,r, kangren olur, kanser olur, önü al,nmaz boyutlar kazan,rí ö (U ur 2004: 257)

Yazarlar,n kahramanlar,ndan hareketle toplumsall,k vurgusu yap-t, , di er hikâyeleri öyle s,rlamak mümkündür: *öGün Gece/ Oyun Ölümö* (U ur 2004: 3856401), *öGit Da lardan Kar Getirö* (Özdemir 2002: 7546762), *öYek- Yek Oynayanlarö* (Aktunç 2003: 41650) ve *öÖ - retmen Gafürö* (A ao lu 2003: 1876194).

Merhamet

Merhamet kavram, ö retmenlerin ba ta ö rencileri olmak üzere çevrelerindeki insanlara hatta hayvanlara ac,malar, ve onlara yard,m et-meleri anlam,nda de erlendirilmi tir.

öBir Küskünö adl, eserde edebiyat ö retmeninin ö rencileri hak-k,ndaki dü ünceleri onun merhametli karakterini yans,t,r bir biçimde verilir:

öí Saatine bakt,, on buçuktu daha. imdi kasabada olsayd, üçün-cü derse girmi lerdí. Birinci s,n,flara dersi vard,, lkokuldan yeni gelmi v,c,r v,c,r çocuklar. Ö retmene korkuyla kar, ,k sayg,l,. Susun deyince hemen hemen susan. Biraz yüz verince ,mar,veren. Her halleriyle sevi-yordu onlar,í ö (U ur 2004:205)

öBu, O mu?ö (Özçelik, 2007: 1246128) ve *öOsmanö* (U ur 2004: 25630) adl, eserler merhametin ö retmen kahramanlar,n ki iliklerine yerle tirildi i di er hikâyelerdir.

Nezaket ve Görgü

Nezaket ve görgü ö retmenlerin sahip olmas, gereken mesleki bir de er olmas,n, ötesinde her insan,n karakterinde bulunmas, gereken de erlerdendir.

D, ar,da kar,n ya d, , bir günde edebiyat dersi i lemek için s,n,fa giren *öYüre imdeki Cemreö* adl, hikâyenin ö retmen kahraman, Münir Bey ö rencisi taraf,ndan öyle tan,t,l,r: *öí K,sa boylu, ye il gözlü, k,rm,-z, yüzlü, i manca bir adam. Kaba ve hantal görünü ünün aksine duygulu ve kibarí ö* (Özdemir 2002: 327)

öSineklerö (Bekta 2001: 45648), *öÇiçeklerö* (Özdemir 2003: 96 24), *öBaharla Gelenö* (U ur 2004: 3016311), *öPeri K,zlar, da Sevindirö* (Özçelik 2007: 2076210) yazarlar,n söz konusu de eri ö retmenlik mesle i ile bütünle tirdikleri eserlerdir.

Olumlu Dü ünme

Barda ,n dolu taraf,n, görebilme, artlar,n çok kötü oldu u durumlarda bile ümitli olma olumlu dü ünçe yap,s,na sahip ö retmenlerin genel özelli idir. Söz konusu yönü ile ön plana ç,kan ö retmenler bu ba l,k alt,nda incelenmi tir.

Görev yapt, , yerden ba ka bir yere tayini ç,kan *öBir Küskünö* adl, hikâyedeki edebiyat ö retmeni görev yerinde kalmak için ricada bulunmak amac,yla bakanl, ,n yolunu tutar. Bakanl, ,n kap,s,na vard, ,nda kendisini esir almaya çal, an karamsarl, , ki ili inin olumlu yönünü de gösteren u telkinlerle yener :

öí Belki büyütüyorum can,m. Yetkili ki i hemen alacak içeriye, söyle karde im diyecek. Telefon edip dosyam, getirtecek. Bir bakacak öyle, ba ,n, sallayacak. Özüir dilerim karde im, diyecek. Yanl, l,k yapm, ,z. Hemen düzeltiyorum. Eski i inize dönün, devam edin. Hatta biraz bekleyin, yaz,y, kendiniz al,p götürüní ö (U ur, 2004: 207)

öBaharla Gelenö (U ur 2004: 3016311), *öGün Gece/ Oyun Ölümö* (U ur 2004: 3856401), *öKitap Korkusuö* (Özdemir 2002: 8086 817), *öKurba a Duas,ö* (Seyfettin 2007: 1296138), *öOsmanö* (U ur 2004: 25630), *öNoí Noö* (U ur 2004: 1596170) ö retmenlerin olumlu dü ünçe yap,lar,n, yans,tan di er eserlerdir.

Örnek Olma

Ö retmenlik mesle inin tarihi ak, , içerisinde örnek olma, toplumu yönlendirme her zaman ö retmenden beklenen bir de erdir. Bilginin ve medeniyetin temsilcisi olan ö retmen topluma kazand,r,lmak istenen tüm de erleri karakterinde toplar; gitti i, görev yapt, , yerlere kendisiyle beraber bu de erleri de götürür. Türkçe ve edebiyat ö retmenleri de yazarlar taraf,ndan baz, hikâyelerde bu yönleri ile i lenirler.

Ta radaki yat,l, bir okulda ö retmenler kendi aralar,nda sohbet ederken odaya belediye doktoru girer. Ö retmenleri birkaç gün sonra yap,lacak olan sazl,, sözlü e lenceye davet eder. Ö retmenlerin ço u bu

daveti kabul eder. Edebiyat ö retmeni meslekleri gere i böyle ortamlarda bulunmalar,n,n do ru olmayaca ,n, söyler. Çünkü *öKurba a Duas,ö* (Seyfettin, 2004) adl, hikâyedeki edebiyat ö retmenine göre ö retmen toplumda örnek insan olarak bilinir ve ö retmenin böyle e lence ortamlar,nda bulunmas, toplumdaki örnek olma konumuna gölge dü ürür.

öKitap Korkusuö (Özdemir 2002: 8086817), *öKorkut Hocaö* (Özçelik 2007: 1396145) ve *öBu, O mu?ö* (Özçelik 2007: 1246128) ö - retmenin örnek olma yönüyle de erlendirilebilece i eserlerdir.

Özgünlük

Özgünlük Türkçe ve edebiyat ö retmenlerinin ki ilik olarak çevrelerindeki insanlardan farklı olmalar,, dü ünçe ve davran, olarak farklı yap,ya sahip olmalar, anlam,ya ele al,nm, t,r. Fakat bu farklı,l,k düzene ve toplum yap,s,na kar , de il düzeni ve toplumsal yap,y, geli tirmeye yöneliktir.

öYek- Yek Oynayanlarö (A ao lu, 2003) adl, eserde emekli olduktan sonra açt, , kitapç,da edebiyat ö retmeni Salim okumalar,n, aral,ks,z sürdürür. Ona göre s,radan benzetmeler, söylene söylene eskimi sözler ve bunlar,n savunuculu unu yapmak insan,, insan,n içinde ya ad, , toplumu tembelle e, cehalete sürükler. Farklı olma, hatta bazen uyumsuz olma ise yenili i, ilerlemeyi beraberinde getirir.

öÖ retmen Gafurö (A ao lu 2003: 1876194), *öKorkut Hocaö* (Özçelik 2007: 1396145), *öKitap Korkusuö* (Özdemir 2002: 8086817) ve *öGit Da lardan Kar Getirö* (Özdemir 2002: 7546762) ö retmen kahramanlar,n özgün bir karakter ta ,d,klar, ve özgünlük kavram,n, çevrelerindeki insanlara a ,lamaya çal, t,klar, eserlerdir.

Titizlik

Hikâyelerde düzenli ve planlı olma gibi yönleriyle öne ç,kan ö - retmenlerin gösterdikleri davran, lar titizlik ba l, , alt,nda ele al,nm, t,r.

Ö rencileri Korkut ö retmeni *öKorkut Hocaö* adl, hikâyede öyle anlat,rlar:

öí Lacivert ceketiyle gri pantolonu pek de i miyordu. Annesi tarafından dokundu u belli olan kaza , da pek ç,karmad, s,rt,ndan. En fazla üç adet gömle i vard,. Ancak elbisesini ütüsüz ve kirli, gömlekleri y,kanmam, , kundurular, boyanmam, görmedik onuú ö (Özçelik 2007: 142)

Titizlik *öÇiçeklerö* (Özdemir 2003: 9624), *öBir Küskünö* (U ur 2004: 2026211), *öKitap Korkusuö* (Özdemir 2002: 8086817) ve *öYüreimdeki Cemreö* (Özdemir 2002: 3236334) adl, eserlerde de i lenen bir de erdir.

Sa l,kl, Olmaya Önem Verme

Sa l, ,n de erini bilme ve temizlik baz, hikâyelerde Türkçe ve edebiyat ö retmenlerinin karakterinde vurgulanm, t,r. A a ,da belirtilen hikâyelerde bu de er i lenmektedir.

öBaharla Gelenö (Gürel 2004) adl, hikâyede edebiyat ö retmeni Kemal Beyø göre her eyin ba , sa l,kt,r. Her geçen gün zorla an hayat artlar,na, mesle i gere i Anadoluøyu kar, kar, dola mas,na, her gitti i yerde yeni bir düzen kurmak zorunda olmas,na ra men kendisinin ve ailesinin sa l,klar,n,n yerinde olmas, Kemal Beyøn tek tesellisidir.

öKorkut Hocaö (Özçelik 2007: 1396145) adl, eserdeki ö retmen sa l,kl, olmaya verdi i önemle vurgulan,r.

Azim ve Kararl,l,k

Ba lan,lan bir i in devam,n,n getirilmesi, her türlü engele ra men sonuca gidilmesi anlam,yla ele al,nan azim ve kararl,l,k kavramlar, bu bölümde ö retmen kahramanlar,n ki iliklerinde bulunmalar, bak,m,ndan de erlendirilmi tir.

Ya ad, , uyum sorunu nedeniyle kendine olan güveni her geçen gün azalan ve gün geçtikçe içine kapanan Osman adl, ö renciye Türkçe ö retmeni yard,m elini uzat,r. Osmanø özgüvenini tekrar kazand,rmak ve onun ya ad, , uyum sorununu çözmeye destek olmak için kararl, bir tav,r sergileyen Türkçe ö retmeni sene sonunda bu amaçla gösterdi i azim ve kararl,l, ,n meyvesini al,r. *öOsmanö* (Zorlutuna 2004) adl, hikâyede ö retmenlerinin bile durumunu düzeltere ine üpheyle bakt,klar, Osman, Türkçe ö retmeninin azimli ve kararl, çabalar, neticesinde ö - retmenlerini de a ,rtan bir ba ar, ile s,n,f,n, geçer.

öYek- Yek Oynayanlarö (Aktunç 2003: 41650), *öÇiçeklerö* (Özdemir 2003: 9624), *öKorkut Hocaö* (Özçelik 2007: 1396145) ve *öBir Küskünö* (U ur 2004: 2026211) ayn, azimli, kararl, ö retmenlerin bulundu u hikâyelerdir.

Samimiyet

Samimiyet kavram, Türkçe veya edebiyat ö retmenlerinin gerek mesleklerini yürütürken gerekse insanlarla ileti im kurarken gösterdikleri içtenlik anlam,nda ele al,nm, t,r.

Yeni atand, , okulda ö rencileri ile aras,ndaki samimiyetin giderek artmas,n, *öYunus Emre Olmasayd,ö* adl, eserdeki Türkçe ö retmeni u sözlerle anlat,r:

ōí kinci ders, üçüncü ders derken günler, haftalar geçiyor. Zaman geçtikçe birbirimizi daha iyi tan,yoruz. Gün be gün samimiyetimiz art,yor. Ben onlar, seviyorum, onlar da beniü ö (Özçelik 2007:147)

ōKorkut Hocaö (Özçelik 2007: 1396145) ve ōOsmanö (U ur 2004: 25630) adl, eserlerde de mesle inin sorumluluklar,n, yerine getirmede son derece samimi ö retmenleri görmek mümkündür.

Sab,rl, Olma

Ö retmenlerin kar ,la t,klar, olay ve durumlar kar ,s,nda dü üncezice hareket etmek ve ani tepki vermek yerine dü ünerek mant,kl, tepkiler vermesi olarak de erlendirilen sab,rl, olma de eri ile ilgili bulgular a ,daki gibidir.

ōKorkut Hocaö adl, eserde okula geldi i ilk günden itibaren edebiyat ö retmeni Korkut Bey sab,rl, ki ili i ile tan,n,r. Öyle ki daha geldi i ilk gün derse girdi i s,n,fta ö renciler onu s,n,ftan kaç,rnak için türlü yaramazl,k yaparlar; ama sinirlendirmeyi ba aramazlar. Bu durumu ö -rencilerden biri öyle anlat,r.

ōí Sonunda, kürsüdeki yaln,z adam,n sabr,, biz ,mar,k yaramazlar,n inad,n, yendi. Birbirimizle i aretle erek susma konusunda anla -t,kí ö (Özçelik 2007:140)

ōGün Gece/ Oyun Ölümö (U ur 2004: 3856401), ōBaharla Gelenö (U ur 2004: 3016311), ōNoí Noö (U ur 2004: 1596170), ōOsmanö (U ur 2004: 25630) sab,r kavram,na ö retmenlerin karakterlerinde yer veren di er hikâyelerdir.

Sonuç

Kahramanlar, aras,nda edebiyat veya Türkçe ö retmeni olan hikâyelerde i lenen e itim de erlerinin oran,na bak,ld, ,nda en fazla i lenen de erin dil bilinci oldu u görülür. Hikâyelerde i lenme oran, olarak bu de eri sevgi ve sayg, ile sorumluluk de erleri takip eder. Türkçe ve edebiyat ö retmenlerinin asli görevlerinin ö rencilere dil bilinci kazand,rnak oldu unu dü ünürsek hikâyelerdeki kahramanlarla i lenen e itim de erleri aras,nda bir tutarl,l, ,n oldu u söylenebilir. Yazarlar edebiyat veya Türkçe ö retmenine yer verdikleri hikâyelerinde kahramanlar,n, ekillendirirlerken onlar,n mesleki önceliklerini dikkate alm, lard,r. Yine hikâyelerde sevgi ve sayg, ile sorumluluk de erlerinin i lenme oranlar,-n,n yüksek ç,kmas, bu de erlerin bir ö retmende bulunmas, gereken temel de erler olmas, bak,m,ndan önemlidir. Kahramanlar,n sahip olmas, gereken genel mesleki vas,flar, yans,tmas, hikâyelerin di er bir tutarl,l,-,d,r.

Hikâyelerde i lenme oran, dü ük olan de erleri ise misafirperverlik, dayan, ma ve sa l,kl, olma olarak s,ralayabiliriz. Bu de erlerin hikâyelerde az i lenmesi ö retmenlerin bu de erlere sahip olmad, ,, bu de erler bak,m,ndan yetersiz olduklar, anlam,na gelmemelidir. Belirtilen de erlerin hikâyelerde az i lenme nedenleri yazarlar,n önemsedikleri, topluma vermek istedikleri de erleri kahramanlar,na yüklemeleri, bu de erleri ön plana ç,karmalar, ve di er de erleri vurgulama gere i duymamalar, olarak aç,klanabilir.

Hikâyelerin e itim de erlerine göre da ,l,m,na bak,ld, ,nda en fazla e itim de erinin *öBir Küskünö* adl, hikâyede i lendi i görülmektedir. Söz konusu hikâyede alçak gönüllülük, azim ve kararlı,k, çal, kanlı,k, dil bilinci, duyguda l,k kurma, güvenilir olma, ho görü, idealistlik, merhamet, olumlu dü ünme, öz güven, sab,r, sevgi ve sayg., sorumluluk, titizlik, tutumluluk ve yard,mseverlik olmak üzere on yedi e itim de eri tespit edilmiştir. Bu hikâyeyi e itim de erlerinin i leni s,kl, , bak,m,ndan *öKorkut Hocaö* ve *öOsmanö* adl, hikâyeler takip eder.

Say, olarak en az e itim de eri *öBir Umut, Eski Defterden Bir Bahar Öyküsü, Okul* ve *Ö retmenin Hikâyesiö* adl, eserlerde i lenmiştir. Bu durumun nedeni olarak söz konusu hikâyelerdeki Türkçe ve edebiyat ö retmenlerinin yard,mc, kahramanlar olmas, gösterilebilir. E itim de erlerinin i lenme oran, söz konusu durumla paralellik göstermektedir. Hikâyelerdeki Türkçe ve edebiyat ö retmenlerini ana kahraman ve yard,mc, kahraman olma bak,m,ndan ele ald, ,m,zda yirmi alt, hikâyede on üç hikâyede ö retmenler ana kahraman, geriye kalan on üçünde ise yard,mc, kahramanlar. Ö retmenin ana kahraman oldu u hikâyelerden yard,mc, kahraman olarak yer ald, , hikâyelere do ru de erlerde bir azalma görülür.

Yazarlar taraf,ndan hikâyelerde kurgulanan Türkçe ve edebiyat ö retmenlerinin görev yapt,klar, yerin idari yap,s,na bakt, ,m,zda k,rsal bölgelerde görev yapan ö retmenlerin say,s, ile kentsel bölgelerde görev yapanlar aras,nda yine bir e itlik göze çarpar. Fakat bu iki yerle im birimde görev yapan ö retmenlere yüklenen de erlerde farklı,klar vardır. K,rsal bölgelerde görev yapan ö retmenler yazarlar taraf,ndan idealistlik, olumlu dü ünme, sab,r, samimiyet, sevgi ve sayg., sorumluluk, titizlik, tutumluluk ve yard,mseverlik gibi yönleri ile ön plana ç,kar,lrken kent merkezlerinde görev yapan ö retmenler daha çok bilimsellik, nezaket ve görgü, misafirperverlik gibi özellikleri ile dikkat çeker. Yazarlar k,rsal bölgelerde görev yapan ö retmenleri daha fazla e itim de eri ile yüklemi lerdir. Ö retmenin k,rsal kesimdeki insanlar,n e itimi ve ülkenin bu kesiminin kalk,nmas,nda örnek ki ilik olmas, gerçe i yazarlar, söz konusu bölgelerdeki ö retmenleri kurgularken daha dikkatli olmaya yöneltmiştir. Kalk,nma ihtiyacı olan söz konusu bölgelerde görev yapan Türkçe

ve edebiyat ö retmenlerine yüklenen de erlere bak,ld, ,nda bir seçicilik de göze çarpar. Ö retmenlere yüklenen de erler rastgele de erler de ildir. O bölgelerdeki insanlar,n kalk,nma ve e itim ihtiyac,na hitap edecek idealistlik, çal, kanl,k, sab,r, yard,mseverlik gibi temel de erlerdir.

Hikâyelerde Türkçe ve edebiyat ö retmenlerinin alanlar, ile ilgili yönlerinin ele al,nd, , ve *öDil Bilinci*ö ba l, , alt,nda de erlendirilen bölümdeki verilerden hareketle ö retmenlerin alanlar,ndaki yeterlilikleri konusunda baz, ç,kar,malar yap,labılır. Dil becerileri, anlama teknikleri olarak okuma, dinleme; anlatma teknikleri olarak konu ma ve yazma diye s,n,fland,r,l,r. nsanlar,n duygu ve dü üncelerini aktarmada do u tan itibaren en çok kulland,klar, dil becerisi konu mad,r. Hikâyelerdeki Türkçe ve edebiyat ö retmenleri daha çok dilin konu ma becerisi üzerinde dururlar. Dili etkili kullanmalar, ile dikkat çeken ö retmenler yapt,klar, etkinliklerle ö rencilerine de bu beceriyi kazand,rmaya çal, rlar. Konu madan sonra üzerinde durulan dil becerisi okumad,r. Yazarlar hikâyelerindeki Türkçe ve edebiyat ö retmenlerinin meslekî çal, malar,ndan hareketle topluma okuma al, kanl, , kazand,rmak isterler. Hikâyelerdeki ö retmenler okumay, seven, çok kitap okuyan, okuduklar,n, ö rencileri ile payla an, okuduklar,ndan hareketle mesleki ve ki isel ya amlar,nda birtak,m ç,kar,malar yapan ve çevrelerine bu konuda örnek olmaya çal, an ki ilerdir. Okuma becerisini yazma ve dinleme becerileri takip eder. Yazma becerisi edebiyata merakl, ö rencilerin te vik edilmesi ve derslerde yaz,lan kompozisyonlarda kendisini gösterirken dinleme becerisi dersi etkili dinleme, s,n,f ortam,nda okunan bir metnin ö renciler taraf,ndan anla ,lmas, ekinde kendini göstermektedir.

KAYNAKÇA

- A AO LU, Samet (2003), *öÖ retmen Gafurö Bütün Öyküleri*, s. 187ö194. stanbul.
- AKBA , A. Vahap (2007), *öBu, O mu?.ö Ben Ö retmenim Çocuklar*, Eski ehir, Der. Mustafa Özçelik, s. 124ö128.
- AKTUNÇ, Hulki (2003), *öYek-Yek Oynayanlarö Toplu Öyküler*, (Cilt II), s. 41ö50. stanbul,
- ALTUNKOZAO LU, Zafer (2007), *öKorkut Hoca,ö Ben Ö retmenim Çocuklar*, Eski ehir, Der. Mustafa Özçelik, s. 139ö145.
- APAYDIN, Talip (2004), *öBir Küskünö Onlar,n Ö retmenleri*, Malatya, Der. Hüseyin U ur. s. 202ö211.
- BAYDUR, Mehmet (2004), *öGün Gece/ Oyun Ölümö Onlar,n Ö retmenleri*, Malatya, Der. Hüseyin U ur, s. 385ö401.
- BAYSAL, Faik (2004), *öNoí Noö Onlar,n Ö retmenleri*, Malatya, Der. Hüseyin U ur, s. 159ö170.
- BEKTA , Habib (2001), *öSineklerö Ben Öykülere nan,r,m*, stanbul, s. 45ö48.

- EK NC , Necdet (2002), öYüre imdeki Cemreö *Cumhuriyet Dönemi Türk Hikâyesi*, stanbul, Der. Ahmet Özdemir, s. 3236334.
- GÜMÜ , Naci (2007), öÖ retmenin Hikâyesiö *Ben Ö retmenim Çocuklar*, Eski ehir, Der. Mustafa Özçelik, s. 1166123.
- GÜNGÖR, Recep ükrü (2007), öOkulö *Ben Ö retmenim Çocuklar*, Eski ehir, Der. Mustafa Özçelik, s. 2306233.
- GÜREL, Fatma (2004), öBaharla Gelenö *Onlar,n Ö retmenleri*, Malatya, Der. Hüseyin U ur, s. 3016311,
- KAFTANCIO LU, Ümit (2004), öBirlik Duygusuö *Onlar,n Ö retmenleri*, Malatya, Der. Hüseyin U ur, s. 2556258.
- KAVUKÇU, Cemil (2003), öÇiçeklerö *Yalanc, Öyküler*, stanbul, İknur Özdemir, s. 9624.
- KAYACAN, Feyyaz (1999), öGibicilerö *Yeni Türk Edebiyat,nda Öykü*, C. III, stanbul, Der. Ömer Lekesiz, s. 1746214.
- PEK EN, Fatma (2007), öPeri K,zlar, da Sevindirö *Ben Ö retmenim Çocuklar*, Eski ehir, Der. Mustafa Özçelik, s. 2076210.
- SAYGINER, Nursel (2002), öGit Da lardan Kar Getirö *Cumhuriyet Dönemi Türk Hikâyesi*, stanbul, Ahmet Özdemir, s. 7546762.
- SEL MO LU, Zeyyat (2004), öEski Defterden Bir Bahar Öyküsüö *Onlar,n Ö retmenleri*, Malatya, Der. Hüseyin U ur, s. 1816185.
- SEYFETT N, Ömer (2004), öKurba a Duas,,ö *Bütün Hikâyeleri*, C. II, stanbul, s. 1296138.
- SOYAK, Murat (2007), öBir Umutö *Ben Ö retmenim Çocuklar*, Eski ehir, Der. Mustafa Özçelik, s. 2346239.
- SÜALP, Suavi (1982), öCevdet Nazifö *Türk Mizah Hikâyeleri Antolojisi*, Ankara, Der. Mehmet Semih, s. 1606161.
- EN, Ülker (2007), *Milli E itim Bakanl, ,n,n 2005 Y,l,nda Tavsiye Etti i 100 Temel Eser Yoluyla Türkçe E itiminde De erler Ö retimi Üzerine Bir Ara tırma*, (Gazi Üniversitesi E itim Bilimleri Enstitüsü Yay,mılanmam, Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- M EK, Tacettin (2007), öKavak Yellerimiz Oyy!ö *Ben Ö retmenim Çocuklar*, Eski ehir, Der. Mustafa Özçelik, s. 1646180.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi (2002), öKitap Korkusuö *Cumhuriyet Dönemi Türk Hikâyesi*, stanbul, Der. Ahmet Özdemir, s. 8086817.
- YALSIZUÇANLAR, Sad,k (2006), öÇi ö *Bütün Öyküleri*, C. III, stanbul, s. 466.
- YAZGAN, Bestami (2007), öYunus Emre Olmasayd,ö *Ben Ö retmenim Çocuklar*, Eski ehir, Der. Mustafa Özçelik, s. 1466148.
- ZORLUTUNA, Halide Nusret (2004), öOsmanö *Onlar,n Ö retmenleri*, Malatya, Der. Hüseyin U ur, s. 25630.